

ÞINGEYJARSVEIT

ÞINGEY OG SKULDAÞINGSEY Í SKJÁLFAFLJÓTI

FYRIRHUGUÐ VINNA VIÐ DEILISKIPULAG SKIPULAGSLÝSING

LÝSING Á SKIPULAGSVERKEFNI

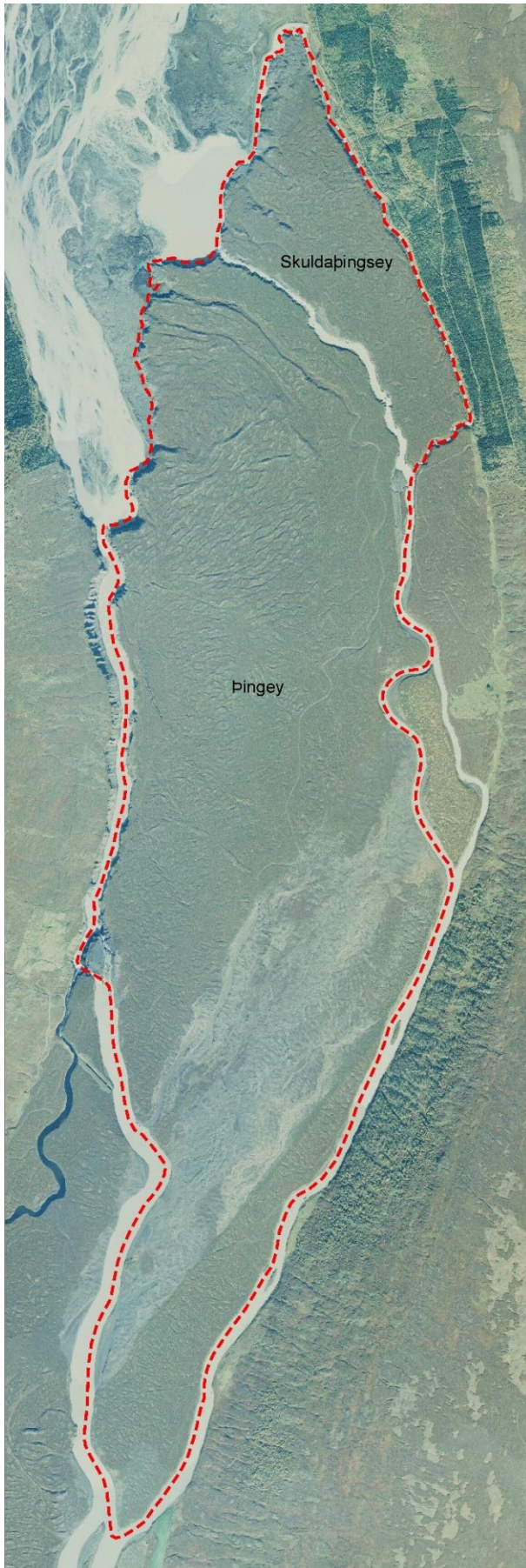
SAMKVÆMT 40. GREIN SKIPULAGSLAGA NR. 123/2010

ÚTGÁFA 0.0

03.10.2016

UNNIÐ FYRIR HÉRÐARSNEFND ÞINGEYINGA

1 Inngangur

Héraðsnefnd Pingeyinga er að hefja vinnu við deiliskipulag fyrir Pingey og Skuldapingsey í Skjálfandafljóti. Landslag ehf. hefur umsjón með gerð deiliskipulagsins fyrir hönd Héraðsnefndar Pingeyinga. Héraðsnefnd Pingeyinga hefur látið vinna greinargerð um möguleika á að nýta Pingey, sögu hennar og náttúru, til eflingar menningartengdrar ferðapjónustu á svæðinu og þá m.a. í tengslum við uppbyggingu við Goðafoss og fornleifarannsóknir víðar í sýslunni. Greinargerðin var unnin af Þekkingarneti Pingeyinga og verður hún nýtt í vinnu við deiliskipulag.

Gögn deiliskipulags samanstanda af skipulagslýsingu, deiliskipulagsuppháttum ásamt greinargerð.

Í deiliskipulagi verður sérstök áhersla lögð á að allar framkvæmdir muni falla vel að umhverfinu og þannig reynt að stuðla að verndun svæðisins. Deiliskráning forminja hefur verið gerð fyrir Pingey og Skuldapingsey og er sú skráning forsenda fyrir gerð deiliskipulags. Sérstök áhersla verður lögð á það við gerð deiliskipulags að þær framkvæmdir sem gert verður ráð fyrir skv. deiliskipulagi muni ekki raska þeim fornminjum sem eru í eyjunum.

Skv. skipulagslögum nr. 123/2010 skal við upphaf vinnu við gerð skipulagsáætlunar taka saman lýsingu á skipulagsverkefninu þar sem m.a. er skýrt hvernig staðið verði að skipulagsgerðinni.

2 Afmörkun skipulagssvæðisins og stærð

Skipulagssvæðið nær yfir Pingey og Skuldapingsey í Skjálfandafljóti í Pingeyjarsveit en eyjarnar eru skammt norður af bænum Fljótsbakka sem stendur austan ár. Eyjarnar liggja saman og eru alls 625 ha að stærð, Pingey 550 ha og Skuldapingsey 75 ha (sjá mynd 1 hér til hliðar).

3 Staðhættir

Þingey er í miðju Skjálfandafljóti, í Þingeyjarsveit. Fljótið fellur um hinn sögufræga Goðafoss en litlu síðar klofnar það í tvennt þar sem Þingey liggur en Þingeyjarsýslur draga einmitt nafn sitt af þessari eyju. Norðan Þingeyjar er önnur eyja sem nefnist Skuldaþingsey og er jafnan talin með Þingey vegna Vorþinga sem þar voru haldin. Þingey er tæplega sex kílómetra löng frá norðri til suðurs og um hálfur annar kílómetur á breidd og er undirstaða hennar talin hafa runnið frá Trölladyngju í Ódáðahrauni fyrir um sjö þúsund árum síðan. Eyjan er flöt og yfirborð hennar þurrt en nokkuð gróið. Hún er lyngi vaxin á köflum og þar má einnig finna aðrar harðgerðar jurtir og er einir nokkuð algengur en birki hefur ekki náð að festa þar rætur að ráði. Beggja vegna eyjarinnar eru birkiskógar, að vestan Fellsskógur en að austan Fosselskógur

4 Viðfangsefni

Þingey er fyrir margra hluta sakir merkileg, en helst þó fyrir menningarsöguleg verðmæti byggð á fornleifum sem þar er að finna og fyrir sögu eyjunnar sem þingstaðar til forna. Ýmsar hugmyndir hafa verið uppi um að bæta aðgengi að greiða almenningi leið að Þingey og því sem hún hefur upp á að bjóða.

Í vinnu við deiliskipulag verður virðing fyrir náttúru svæðisins, fornminjum og sögu látin ráða för, en m.a. er gert ráð fyrir að vinna við deiliskipulag muni m.a. fela í sér að skilgreina fyrirkomulag áningarstaða, minjasvæða og gönguleiða ásamt því að koma á göngutengingu með göngubrú út í Þingey og Skuldaþingsey. Markmiðið er að gera Þingey að áhugaverðum áfangsstað heimamanna og ferðamanna sem vilja í senn njóta náttúru eyjarinnar og fræðast um sögu hennar og þar með þjóðarinnar.

Áhersla verður lögð á að gera aðgengi að eyjunni þannig úr garði að það raski umhverfi sem minnst og því er eingöngu gert ráð fyrir gerð göngubrúna út í eyjuna. Með bættu aðgengi að Þingey verða skapaðar forsendur til þess að gera umgjörð þeirra menningarminja sem þar er að finna þannig úr garði að varðveisla þeirra verði tryggð jafnhliða frekari rannsóknum á þeim, en þær hafa verið torsóttar vegna hins erfiða aðgengis.

Gert er ráð fyrir gönguleiðum um Þingey til að hlífa viðkvæmri náttúru eyjarinnar ásamt því að setja upp upplýsingaskilti um náttúru og sögu eyjarinnar til fræðslu og aukna upplifun þeirra sem koma á svæðið.

Með stóruknum ferðannastraumi til landsins, og þar með talið til Þingeyjarsveitar, er æskilegt að fjölga þeim stöðum sem ferðmann geta sótt heim. Með fleiri spennandi áfangstöðum í sveitarfélaginu má minnka álag á núverandi staði ásamt því að svæðið getur ráðið betur við þann fjölda sem sækir sveitarfélagið heim á sama tíma, sér í lagi yfir sumarmánuðina.

Til að gera Þingey að ákjósanlegum viðkomustað ferðamanna er nauðsynlegt að bæta aðgengi og aðstöðu þeirra sem um svæðið fara. Til að tryggja að verndargildi svæðisins rýrni ekki er nauðsynlegt að byggja upp innviði þess og setja umgengnisreglur sem um svæðið gilda.

5 Eignarhald

Fram til ársins 1962 átti íslenska ríkið $\frac{3}{4}$ hlut í Þingey og fór landbúnaðarráðuneytið með eignarhlutinn. Þann 16. júní 1962 afhenti landbúnaðarráðherra eignarhlut Þingeyjar fyrir hönd ríkisins til sýslunefndar Suður-Þingeyjarsýslu, þar með talið þingstaðinn í eyinni. Einarstaðir í Reykjadal fara með $\frac{1}{4}$ eignarhlutinn á móti Héraðsnefnd Þingeyinga¹.

Nýir eigendur Þingeyjar tóku á sig skyldur sem tilteknar eru í afsalinu. Þær eru að varðveita skrásettar og friðaðar fornminjar í samráði við fornminjavörð og friðun Þingeyjar fyrir ágangi búfjár. Fram kemur jafnframt í afsalinu að ef nýir eigendur eyjarinnar hafi áhuga á leigu landnytja og hlunninda eyjarinnar skuli leigutekjum varið í fegrun Þingeyjar. Að lokum er tekið fram að eignin sé afhent með þeim kvöðum og skyldum sem á henni kunnu að hvíla. Í afsalinu kemur fram að muni hinn nýi eigandi ekki annast eignina á þann hátt sem í afsalinu er kveðið á um muni eignarhlutinn að nýju falla undir ríkið og það endurgjaldslaust.

Fyrir liggur samþykki sameigenda að Þingey fyrir vinnu við deiliskipulag og verður verkefnið unnið í samstarfi við landeigendur og Þingeyjarsveit.

6 Minjar

Vegna fyrirhugaðrar vinnu við deiliskipulag vann Fornleifastofnun Íslands deiliskráningu fornminja í Þingey og Skuldaþingsey fyrir Héraðsnefnd Þingeyinga sumarið 2016. Eyjarnar hafa verið heimsóttar nokkrum sinnum í gegnum tíðina af fræðimönnum án þess að þær hafi verið skoðaðar í þaula og hvaða minjar er þar að finna. Alls var úttektarsvæðið rúmlega 620 ha og fundust þar 28 minjastaðir. Allir minjastaðirnir, fyrir utan þá sem eru í Skjálfandafljóti (vöð og sögustaðir) voru metnir í hættu vegna fyrirhugaðra breytinga á nýtingu eyjunnar. Í hættumati er ekki fólgið neins konar mat á gildi minjastaðanna. Í mörgum ef ekki öllum tilfellum ætti að vera hægt að komast hjá því að raska fornleifum ef til framkvæmda kemur. Minjastofnun Íslands mun veita umsögn um nauðsynlegar mótvægisáðgerðir.

7 Skipulagsleg staða

7.1 Aðalskipulag

Í gildi er Aðalskipulag Þingeyjasveitar 2010-2022.

Skipulagssvæðið allt er skilgreint í aðalskipulagi sem landbúnaðarsvæði og er Þingey og nánasta umhverfi hennar einnig á náttúruminjaskrá og undir hverfisvernd. Þá eru skráðar friðlýstar fornminjar í Þingey.

¹ Héraðsnefnd Þingeyinga fer núorðið með eignarhlutinn sem áður var afhentur sýslunefndinni.

Í aðalskipulagi eru mörkin milli landbúnaðarsvæðis og óbyggðs svæðis að mestu dregin eftir hæðarlínu 300 m.y.s. og er Þingey neðan 300 m.y.s. og því á skilgreindu landbúnaðarsvæði.

Þingey og umhverfi hennar, alls 22,5 km² eru á náttúruminjaskrá. Eftirfarandi lýsing er á svæðinu í náttúruminjaskrá:

(1) Þingey og nálægar eyjar í Skjálfandafljóti, eyrar og bakkar fljótsins norður að Vaðsvaði, austurhlíðar Kinnarfells og vesturhlíðar Fljótsheiðar við Þingey.

(2) Óbyggður skógivaxinn dalur. Fallegir fossar og gljúfur, gróðurrikar eyjar. Söguhelgi.

Svæði Þingeyjar með sömu afmörkun er undir hverfisvernd í aðalskipulagi.

Lýsing svæðis:

Svæðið er skógi vaxinn dalur, að mestu óbyggður. Náttúrulegir birkiskógar eru bæði vestan fljóts, Fellsskógur og Fremstafellsskógur austan í Kinnarfelli, og austan fljóts, Fossselsskógur og Glaumbæjarselsskógur vestan í Fljótsheiði. Tveir fossar eru á svæðinu, Barnafoss og Ullarfoss. Þá eru friðlýstar fornleifar á Þingey og Skuldaþingsey.

Tveir bæir eru nyrst á svæðinu, Vað I og Vað II og tilheyrir þeim ræktarland. Þá eru stök sumarhús í Fossselsskógi. Vegslóðar eru m.a. í Fellsskógi og í Fossselsskógi.

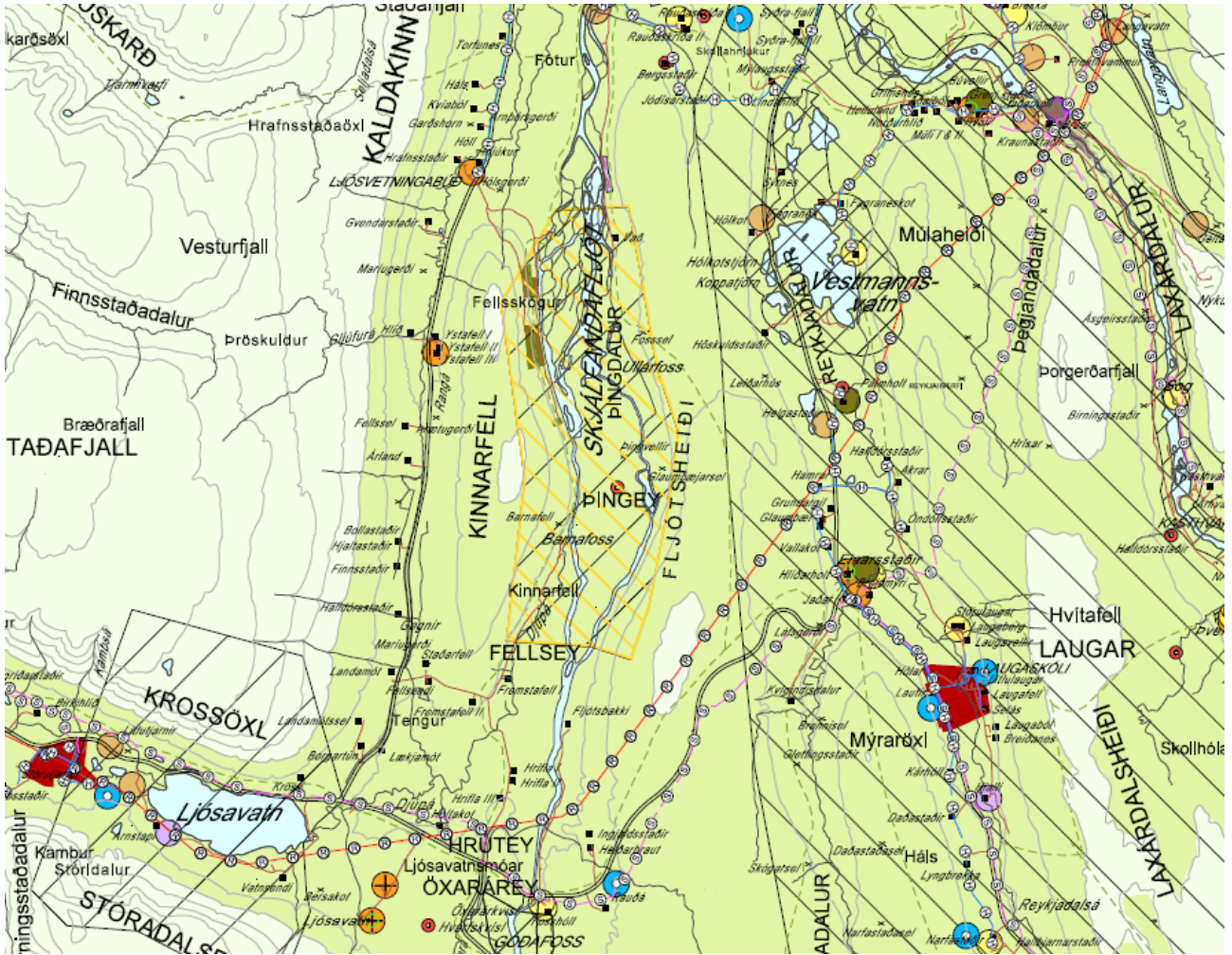
Markmið hverfisverndar:

Meginmarkmiðið er að varðveita svæðið eins og það er núna:

Sérstakur árfarvegur með eyjum, hólum, kvíslum og fossum, og með náttúrulegum birkiskógum báðum megin fljótsins.

Verndarákvæði:

- Gert er ráð fyrir áframhaldandi búrekstri á Vaðsbæjum með eðlilegum hætti miðað við hefðbundinn búrekstur.
- Viðhalda má núverandi sumarhúsum í Fossselsskógi en ekki má fjölga húsum eða byggja við; ef sumarhús hverfa verður ekki leyft að byggja nýtt í staðinn.
- Hugsanlegt er að leyft verði að byggja eitt hús á hverja þá jörð í einkaeign sem er óhýst eins og er.
- Leyfilegt er að lagfæra vegslóða og göngustíga, merkja þá og búa til göngubrýr eftir þörfum. Einnig að merkja helstu fornminjar og náttúrufrýrbæri með upplýsingaspjöldum.
- Fram yfir það er óheimilt að koma upp mannvirkjum eða breyta landslagi, vatnafari eða gróðurfari á svæðinu.
- Við þróun skóga á svæðinu (Fellsskógs, Fossselsskógs o.fl.) skal varðveita sérkenni þeirra sem náttúrulegir birkiskógar.
- Með hverfisverndarákvæðum þessum verði ekki gengið á réttindi eigenda Vaðsbæja til hefðbundinnar notkunar jarða þeirra.

Mynd 2. Hluti aðalskipulags Píngeyjarsveitar 2010-2022. Gult skásett svæði sýnir hverfisverndað svæði Píngeyjar og nánasta umhverfis.

7.2 Deiliskipulag

Gert er ráð fyrir að deiliskipulag verði í samræmi við gildandi aðalskipulag.

Deiliskipulagið fellur ekki undir lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana þar sem deiliskipulagið mun ekki fela í sér framkvæmdir sem háðar eru mati á umhverfisáhrifum. Aftur á móti verður gerð grein fyrir áhrifum deiliskipulagsins á umhverfið í samræmi við 12. grein skipulagslaga nr. 123/2010.

8 Kynning og samráð

Í tengslum við vinnu við deiliskipulag verður haft samráð eða samband við þær stofnanir og hagsmunaaðila sem tengjast beint því sem snertir deiliskipulagsgerðina.

Helstu samráðsaðilar:

- Skipulagsstofnun
- Umhverfisstofnun
- Landeigendur Píngeyjar

- Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra
- Minjastofnun Íslands
- Vegagerðin
- Náttúruverndarnefnd Þingeyinga
- Viðeigandi nefndir og deildir Þingeyjarsveitar

Gert er ráð fyrir að lýsing þessi verði kynnt almenningi og hagsmunaaðilum í formi auglýsingar ásamt því að lýsingin mun liggja frammi á skrifstofu Þingeyjarsveitar og vera aðgengileg á heimasíðu sveitarfélagsins: www.thingeyjarsveit.is

Áður en tillaga að deiliskipulagi verður afgreidd í lögbundið auglýsingar- og kynningarferli verður tillagan kynnt íbúum og öðrum hagsmunaaðilum.

9 Skipulagsferli

Mögulegur tímarammi deiliskipulags:

<i>September 2016</i>	Unnið að skipulagslýsingu vegna fyrirhugaðrar vinnu við deiliskipulag. Áður en skipulagslýsing verður tekin fyrir í umhverfis- og skipulagsnefnd og sveitarstjórn Þingeyjarsveitar mun hún vera kynnt viðeigandi hagsmunaaðilum. Eftir að skipulagslýsingin hefur verið afgreidd af umhverfis- og skipulagsnefnd og sveitarstjórn verður hún auglýst og mun skipulagslýsingin liggja frammi á skrifstofu Þingeyjarsveitar og á heimasíðu sveitarfélagsins: www.thingeyjarsveit.is
<i>Okt. – nóv 2016</i>	Unnið að tillögu að deiliskipulagi fyrir skipulagssvæðið í samráði við Héraðsnefnd Þingeyinga og aðra hagsmunaaðila.
<i>Des. – jan. 2017</i>	Deiliskipulag fullmótað með skipulagsupprætti, greinargerð og skilmálum.
<i>Febrúar 2017</i>	Tillaga að deiliskipulagi kynnt íbúum og öðrum hagsmunaaðilum. Tillaga að deiliskipulagi tekin fyrir á fundi umhverfis- og skipulagsnefndar og á fundi sveitarstjórnar þar sem tillagan er afgreidd í lögbundið auglýsingar- og kynningarferli.
<i>Mars – apríl 2017</i>	Tillaga að deiliskipulagi í lögbundnu auglýsingar- og kynningarferli.
<i>Maí 2017</i>	Tillaga að deiliskipulagi tekin aftur fyrir á fundi umhverfis- og skipulagsnefndar ásamt mögulegum athugasemdum og umsögum sem borist hafa. Tillaga að deiliskipulagi samþykkt af umhverfis- og skipulagsnefnd og sveitarstjórn.
<i>Júní 2017</i>	Deiliskipulag sent Skipulagsstofnun sem hefur allt að þrjár vikur til að afgreiða málið. Að því loknu öðlast deiliskipulag gildi með auglýsingu í B-deild Stjórnartíðinda.